

CVRET

QVOMODO CHRIS-
tianum Concilium debeat
esse LIBERVM.

Item de coniuratione
Papistarum.

Quæ in tenebris dixistis, in lumine au-
dientur, & quod in aurem locu-
ti estis in conclauius, prædi-
cabitur in tectis, Luc. 12.

1 5 3 7.

CVR ET QVOMODO
CHRISTIANVM CONCI-
lium debeat esse LIBERVM.

VM PAVLVS
huius nominis ter-
tius, Pontifex Ro-
manus Concilium
generale hoc anno,
qui est à natiuitate
Domini Milleſimus
quingentesimus tri-
ceſimus ſeptimus,
Mantua celebran-

dum indixerit, animaduerto nonnullos ſimplices
homines magnam ſpem Eccleſiæ reſormandæ,
ſinceriorisq; doctrinæ reſtituendæ concepiſſe,
quos tamen pro ſua ſimplicitate rerumq; imperi-
tia, miſerabiliter errare, ac periculoſe falli ne-
quaquam dubito. Nam omnes ubiq; ſerè, iuris
& Theologiæ Doctores, item, Notarij, Abbates,
generales Vicary, miniſtri & Magiſtri ordi-
num, Episcopi, Archiepiſcopi, Primates, Pa-
triarchæ, & Cardinales omnes, uſq; adeo Ro-
mano Pontifici addicti, & in obedientiam atq;

A ij ſeruitus

seruitutem illius, iuramentis horrendissimis, ac palam impijs, adacti & constricti tenentur, ut sperandum non sit, quenquam ex eis pro Christi gloria, Euangelij ueritate, Ecclesie puritate, ac animarum salute strenue laboraturum. Idq; propter infinita pericula, quae illis imminerent, si uel sufficione aliqua, contempti aut neglecti iuramenti aspergerentur.

Quae dum metu Pontificiae Tyrannidis (quam Reges etiam potentissimi exhorrent) anxie cauent, magis quid Pontifex rugiat, quam quid Deus approbet, considerant, exceptis paucissimis quibusdam, qui nuper ad Christum, ueluti postlimino redierunt, & de erroribus ac impijs suis iuramentis, uere & ex animo poenitentiam egerunt. Quorum animi tamen per se imbecilles, magis franguntur opprobrijs eorum, qui cum eiusdem conditionis, ordinis, atq; dignitatis sint, uiolatum illis commune iuramentum exprobrant, atq; ita, quantumuis in conscientia coram Deo securos, coram mundo tamen puderi fieri, & pallescere, et perfidiae infamiam horrere cogunt.

Reliqui uero docti, boni & pii uiri, qui incorrupte

incorrupte, & secundum uerbum Dei recte iudicare possent, cum sententiae de rebus & dogmatibus in Christiana religione controuersis dicende sunt, in Concilium nequaquam admittuntur, quum soli digni essent, & idonei, quibus tantae res committerentur.

Quapropter nisi LIBERVM, atq; adeo uere & γυμνωγ LIBERVM fuerit Concilium, hoc est, nisi talia, illicita, impia, & horribilia iuramenta, publice relaxentur, ex animo contemnantur, ac prorsus aboleantur, pluresq; boni, docti & pii uiri, huiusmodi sceleratis ac nefarijs iuramentis non contaminati, & infecti, ad iudicandum admittantur, fieri non potest, ut ueritas obtineat, & Ecclesiae Dei consulatur. Quis enim non intelligit, talium hominum collusionem, non Christianum esse Concilium, sed nequissimorum Papae seruatorum, contra Christum & Ecclesiam eius coniuratorum euidentis latrocinium? Id quod Iohannis Husi & Hieronymi Pragensis indignissime mortes, & publica pax, cum summo ad omnem posteritatem dedecore, uiolata, clarissime testantur.

Vt autem, quod haecenus à me dictum est,

A ij uerum

uerum esse intelliges Christiane lector, & rem
ex aliquo specimine, ueluti leonem ex ungui-
culis, aestimare possis, en tibi horrendissimo-
rum aliquot iuramentorum formulas. Vnam
eius, quod scholastici omnium ferme publica-
rum, uelut rectius dicam, Papisticarum scho-
larum, qui Doctoris titulum ambiunt, iurare
coguntur, antequam eis LICENTIA (quam
uocant) ad accipienda doctoratus insignia con-
fertur. Alteram eius, quod omnes, autoritate
Papali, publici notarij præstant. Tertiam, eius
iuramenti, quod Episcopi electi omnes non mo-
do iurare, uerum etiam in litteras referre, ac
Romam mittere coguntur, antequam consecren-
tur, idq; subinde pro Pontificia libidine ac ty-
rannide mutatum & aggrauatum.

Quibus perlectis ac diligenter excusis,
facile iudicabis, cur Doctores, quamuis indo-
ctissimi, & Notarij, etiamsi nihil aliud sint,
quam stipites, & puri puti asini, item Episcopi,
licet Ecclesiæ neq; uita, neq; doctrina utiles, in
regno tamen Papæ, reliquis eruditus, bonis,
honestis, grauib; & pijs uiris omnibus, tanto
intervallo hætenus præponi, & quasi numina
quædam

quædam coli soleant. Didicerunt enim, unius
horæ momento, artem ipsis quæstuosissimam,
Curie Romanæ acceptissimam, sed miseræ, af-
flicte, & oppressæ Ecclesiæ perniciosissimam,
ac uniuersæ reip. exitiosam, PAPAS scili-
cet seruire, adulari, diuinos honores tribuere,
ius & fas in gratiam ipsius peruertere, ac omnia
omnium secreta, cum illi commodum est, PRO-
DERE. De bonis & integris uiris, qui
in hoc hominum genere reliqui sunt, non lo-
quor.

Simul hoc quoq; intelliges, cur soli qui-
dam indocti & nugaces doctorculi Sophistæ,
quales multi extant eruditissimi huius sæculi
dedecora, pro Papistici regni abusibus, erroribus,
mendacijs, superstitionibus, hæresibus &
idolatrijs defendendis, tanta impudentia, per-
tinacia, atq; uesania (frustra tamen) rixen-
tur uerius, quam pugnent aut belligerentur,
cum tot alioqui docti & eloquentes uiri, uel
quiescant omnino, uel certe sanius ac modera-
tius agant. Nam Iurisperitorum quo-
rundam, contra uerbum Dei & ministros eius

A iij uirulena

uolentiam, una cum Episcoporum, alioqui effœ-
minatissimorum, barbarica seucia, ex eodem
fonte fluere, quis dubitet?

Sed iam tempus est, ut detestabilissimorum
iuramentorum formulas, hucusq; satis diligen-
ter & insidiosè celatas, è tenebris, tanquam Ca-
cum è spelunca sua in lucem producam, quas
cum detestabiles & execrabiles (ut sunt) esse
iudicaueris, tum CHRISTVM seruatorem
nostrum precator, ut Ecclesiæ suæ ipse con-
sulat. Nam ab hac exitiosa coniu-
ratorum caterua, nisi dissolua-
tur, nihil prorsus boni
sperandum
est.

Sequitur

SEQ VITVR

FORMVLA SOLENNIS
iuramenti, quod ij, qui Doctoratum iu-
ris, aut Theologiæ in scholis Papisticis
ambiunt, antequam eis licentiâ ad acci-
pienda Doctoratus insignia con-
fertur, iurare coguntur,
cum annotationibus.

EGO. N. SCHOLARIS
Ingolstatensis Eistetensis diocesis,
ab hac hora inantea a fidelis &
obediens ero Beato b Petro, sanctæq;
c Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ, & d
Domino nostro Domino Paulo tertio,
ac eius Successoribus Canonice intrans-
tibus. Non ero in Consilio, consensu,
tractatu vel facto, vt e vitam aut
membrum perdant, seu quod contra
alicuius eorum personam vel in ipso-
rum, aut Ecclesiæ f eorundem, seu
sedis Apostolicæ autoritatum, honorum,
priuilegiolorum, vel Apostolicorum g
A v statuto-

statutorum, ordinationum, reservationum, dispositionum seu mandatorum derogationem vel praeiudicium, machinationes vel conspirationes fiant. ^h Et si ac quoties aliquid horum tractari [✕] sciuerō, id ne fiat pro posse impediam, & quanto commode poterō eidem domino nostro, vel alteri, per quem ad illius noticiam peruenire possit, significabo.

[✕] Etiam ex secreta confessione, Nam sigillum confessionis merus est fucus, quo laicis os oblititur.

Consiliū quod mihi per se vel nuncios seu literas credituri sunt, ad eorum damnum & nemini pandam, ad defendendum & retinendum, I. P^A P^A T^V M Romanum & regalia sancti Petri, contra ^m omnem hominem ⁿ adiutor ero, Authoritatem privilegia & iura quantum in me est potius ^o adaugere & promouere, Statuta, ordinationes, reservationes, dispositiones, & mandata huiusmodi p^o obseruare, & eis intendere curabo, q
Legatos

Legatos sedis Apostolicae honorifice tractabo, & in suis necessitatibus adiuturabo, ^t Hæreticos & schismaticos & qui alicui ex dominis nostris & successoribus prædictis ^o rebelles fuerint ^t pro viribus persequar & impugnetur. ^v Sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei Euangelia.

Annotationes.

Hanc iuramenti formulam ideo primo loco ponere uolui, quod sit reliquis omnibus apertior & explicatior. Quippe in qua Papa sine ullo pudore omnes suas abominaciones nominatim approbandas, promouendas, ac defendendas diligentissime recenscat & exigat. Et est uelut imago quædam totius regni Papistici artificiosissime depicta. In qua ingenium & uasfriciem Romanensium deprehendere licet. Cum enim plures longe reperiantur Doctores quam Episcopi, regnentq; in scholis publicis, in templis & concionibus, sintq; Episcoporum Officiales ac Vicarij, principum & liberarum ciuitatum consiliarij, facile uiderunt, si eos obnoxios haberent, eorum

eorum opera totum Romanum imperium se oppressuros esse, quod & factum est. Unde merito superiore seculo, nomen Doctorum tam fuit inuisum, ut si uir nobilis Doctoratum recepiisset, plane de gener existimaretur, hodieq; in plerisq; ciuitatibus, in Senatum non leguntur.

a Sufficatur eum antea Christo fidelem, & uerbo eius obedientem fuisse, quod cum Patui aduersetur ex diametro, tectim & per ambages illud abiurare, & cum bestia Romana conirare compellitur.

b Non sentit de Petro Apostolo, qui propter Christum reliquit omnia, Sed de ficticio illo Petro, siue, ut rectius dicam, Symone, qui amplissimum Romae patrimonium habere dicitur mendacijs, fraudibus periurijs, homicidijs, ueneficijs, ac latrocinijs quæsitum, ex meris furis, rapinis & sacrilegijs constat.

c Ut nititur Belua, ex Apostolica facere Romanam, cum Apostolica sit per totum orbem diffusa nulliq; certo loco alligata.

O tur

d O turpissimi domini turpiora mancipia. Si Christiani essetis, præter Christum, nullum in regno spiritali dominum agnosceretis, & omnia uestra essent, etiam Paulus & Cephas, uos autem Christi. Nunc quæ dementia est, quod uos ipsos uestra sponte in seruitutem morte grauiorem deditis Antichristo? cui dum seruitis, omnium abominationum, quæ Romæ perpetrantur, reos uos ipsos constituitis.

e Vides, ut Bestia illa Romana, non modo seipsam uerum etiam uilissimam sui partem, carnem scilicet, plusq; Christum, Euangelium, & Ecclesiam diligat, ac curæ habeat, ideoq; illis contemptis, conculcatis, & oppressis sibi suæq; cuti primum cauet.

f Nota bene, Papa fingit & rugit, Ecclesiam esse suam, & non Christi. O pastorem, imo uero furem & latronem. Ecclesia de Christo capite suo, non de Papa persecutore, & oppressore suo diit in Cantico canticorum, Dilectus meus mihi, & ego illi.

g Secundo cauet pecuniarum aucupijs, retibus,

retibus, ac muscipulis, nam in ijs consistunt tyrannidis illius nerui, è quibus delicate & effeminata Papistarum uita suppeditatur materies luxurie.

h Tu ne miser homuncio impediēs, quicquid contra Papam tractabitur: pro posse, inquis, impediā. Sed age dic, an impediēs, etiam si optimo atq; adco diuino iure fieret? etiam ne si in bonum Ecclesie uniuersalis & Christiane recipuerget? etiam ne si illi, qui tractant, superiores tui essent? tuq; illis iuramentum fidelitatis praestitisses? & stipendium honestum eo nomine ab iisdem acciperes? Deum immortalem, nihil horum excipi audio. Nunc nunc Reges intelligite, & Principes erudimini, qui iudicatis terram, Et considerate quam fideles consiliarios huiusmodi Papisticos Doctores existimare debeat, quos Papa, talibus, tam impijs, tamq; horribilibus iuramentis, in uestram perniciem obstrinxit & instruxit.

i O pesilentes proditores, & proditorum supproditores, uel ipso Iuda sceleratiores. Nam qualis ille cumq; fuit, Christum tamen patrem & aperte prodidit, uos occultissime proditis, &

illis, & altissime dissimulatis, ille poenitentia ductus, pecuniam proditoris mercedem, statim retulit, & in templum abiicit. Vos quasi re bene gesta, uobis ipsi plauditis, & proditoris uestrae mercedes dignitates scilicet, prebendas, & praeturas mordicus retinetis, & in eis gloriamini, & deliciamini, digni, qui etiam sicut Iudas suspendamini.

k Tertio cauet suis oculis & insidiosis consilijs. Notandum autem, Si Doctor Papisticus iuramentum fidelitatis praestiterit principi cuidam, uel recip. qui aliquid habeant contra Papam, tunc aut prodet dominum suum, aut uiolabit hoc iuramentum. Quale igitur monstrum est Doctor Papisticus, qui nec fidelis esse potest sine scelere, nec uir bonus sine periurio?

l Quarto, Tyrannidem suam munire & stabilire nititur, pro qua conseruanda non aliter, quam pro aris atq; focis dimicat, & diuina pariter atq; humana omnia commiscet, confundit, ac peruertit. Recte autem uocat Papatum manum, quia re uera nihil aliud est, quam Papatus, non Apostolatus, ideoq; tantum Romanus, non

non etiam Christianus. Eodem modo accipienda sunt Regalia Petri, ut quæ non à Christo data sunt, sed quæ Pontifices, à Regibus uel per dolum, uel per uim abstulerint.

m Etiam ne contra Christum ipsum? Nam & is, ut uerus Deus, ita etiam uerus homo est? Sed quid dubitamus? cum neminem omnino excipiat? Et Christus Papatum nominatim prohibuerit cum diceret, Reges gentium dominantur earum, uos autem non sic? Frustra igitur defenderetur Papatus, nisi etiam contra Christum hominem defenderetur. O portenta, O scelera, O tartareas furias.

n Etiam ne mendacijs, dolis & fraudibus? etiam ne conspirationibus, prodicionibus & seditionibus? etiam ne ueneficijs, cædibus, latrocinijs, iniusto bello? Quid queris? Cum Papa sit contra uerbum Christi non potest legitime defendi. Quare necesse est, adiutorium & defensorum auxilia omnia illegittima & nefaria intelligi. O coniurationem furijs infernalibus procuratricibus conflatam, in qua Christus non solum abnegatur, uerum etiam apertum ei bellum indicitur.

Quinto,

o Quinto, Incrementa suæ Tyrannidis molitur. Et nota, quod nullus Doctor, auctoritatem priuilegia & iura Papæ adaugere potest realiter & cum effectu, hoc enim nemo potest, nisi donando, aut noua iura condendo, quorum hoc soli Reges & Imperatores possunt, illud autem Doctores, quia tenues, non solent. Reliquum igitur est, ut id non assequantur, nisi iura, & sacras literas peruertendo, & iniquas sententias in iudicijs & Concilijs in gratiam Papæ dicendo.

p Sexto, Quietis & securitati suæ tyrannidis consulit. Cum autem statuta ordinationes, dispositiones, & mandata Papæ, plerumq; sint contra uerbum Dei, certum est, quod quisquis in illa meat, Verbum Dei è contrario abiurat. Nemo enim potest duobus dominis seruire.

q Septimo cauet suis satellitibus, tyrannidis ministris. Et olim sic præscribebat Legatum, quem certum esse cognouero &c. nunc licentia in immensum aucta, sine exceptione legatos omnes adiuuari cogit. Mauult enim falsos iuari, quàm certos destitui.

B Ultimo

r Ultimo cauet suis traditionibus, mendacijs, & seductionibus. Nam hæreticos qui uere hæretici sunt, nihil curat, modo tyrannidem eius non ledant. Eos uero solos, ut hæreticos infestatur, qui uitijs & erroribus, idolatrijs & blasphemijs ipsius obuiam ire, eaq; uerbo Dei oppugnare audent. Sicut etiam schismaticos eos solos appellat, qui nihil numerant, nec tyrannidi eius subiiciuntur. Reliquos autem uere schismaticos, qui dicunt, ego sum Pauli, ego Apollo, ego Cepha, ego Benedicti, ego Dominici, ego Francisci, ego Bernardi &c. insuper Ecclesiam diffensionibus & disidijs misere lacerant, sicut fecerunt Dominicastr Bernenses, tanquam dilectos filios amplectitur ac fouet.

s Rebelles uocat, qui in spiritualibus libertatem Christianam, contra Papisticas traditiones defendunt, & in ciuilibus, ius suum, quamuis legitime, contra tyrannidem eius obtinere & tueri nuntur. Nam qui uere Christo & Ecclesie rebelles sunt, hoc est, mandata eius, scientes & prudentes pedibus conculcant, apud eum sunt in precio.

t Quatuor audio. Doctores Papistici non

non disputando, non ius enucleando, non sacras literas docendo, non iustas sententias, in iudicijs & concilijs dicendo, hæreticos, schismaticos, & rebelles uincere & ad meliorem mentem reducere debent. Nihil enim horum contra eos, quos Papa mendaciter hæreticos pronunciat, fieri potest, cum ius diuinum, & uerbum Dei habeant pro se, sed uiribus, ut audis, uiribus inquam, persequendos & impugnandos esse censet. Cum autem eiusmodi Doctoribus, apertum & legitimum bellum gerere non liceat, non uideo, quomodo uiribus persequi quenquam possint, nisi uel ueneno tollant, uel occulto & insidioso latrocinio interficiant. Quid mirum igitur, tantam in regno Papistico esse ueneficorum, sicariorum, & latronum segetem, cum Doctores Papistici quoq; nihil aliud sint (quantum ex hoc quidem iuramento apparet) quam uenefici, percussores, sicarii, & latrones coniurati.

u O te terq; quaterq; miserum, sceleratissimum, & desperatum, qui ita iuras. O infelicis parentes tuos, qui suis te facultatibus & sumptibus in hoc aluerunt, ut anime tue salutem tantum impie deuoueretur. Si enim hoc iuramentum

B ij conseruare

conseruare uoles, contra Christum, pro Antia
christo militabis, sacramenti quo in Baptismo ini-
tiatus & obligatus es, proditor factus. Si uero
non, nec Deum adiutorem, nec Euangelium eius,
salutis medelam te habere uelle consentis. Qua-
re expergiscere tandem, & quanto in periculo
uerseris uide, poenitentiam age, Deumq; prece-
re, ut edicto suo pratorio, te in integrum resti-
tuat, & iuramentum tam sceleratum aboleat,
atq; aeterna obliuione obruat, ne in aeternum
condemneris, A M E N.

Finis Annotationum.

Hic primum admonitos esse uolo, non modo
eos Doctores, qui Doctoratus insignia in ijs scho-
lis acceperunt in quibus talia iuramenta non exi-
guntur (ut sunt hoc tempore, in Germania Vite-
berga & Tubinga, in Anglia omnes, & in Italia,
si modo uera est fama una & altera, ob hoc uere
foelices) uerum etiam eos, qui etsi fraude ac do-
lis Papistarum circumuenti & irretiti hoc iura-
mentum uel iniuti, uel imprudentes praestiterunt,
nunc tamen ceu impium & execrandum, ex ani-
mo contemnunt ac negligunt, idq; dictis ac factis
palam praeseferunt, hos inquam omnes, admoni-
tos esse

tos esse uolo, nihil eorum quae hic dicuntur, ad eos
pertinere.

Deinde reliquos bonos ac pios uiros omnes
rogatos uolo, ne talium quenq; ob Doctoris titu-
lum, aut tale iuramentum praestitum contemnere,
sed potius amare, aut certe errato ueniam dare
uelint. Sunt enim laude & amore digni, qui cru-
ditionem uilem & necessariam, cum publica au-
toritate coniunxerunt, si modo eam ad gloriam
Dei, & reip. commoda referunt, & non ad tyran-
nidem Papae stabilendam conferunt. Quin potius
totam inuidiam & execrationem huius horrendae
& abominandae coniurationis, in eos tantum Do-
ctores deriuent, qui, ut scientes & prudentes iura-
runt, ita etiam in proposito conseruandi tam
detestabile iuramentum persistant, & omnem su-
am uirulentiam, contra oriens Euangelium, pro
idolo suo Ramano effundunt.

Ceterum si quis post hac, cum iam de ista
abominatione admonitus & certior factus est,
sciens prudensq; iurarit, is nihil cause fingere po-
terit, quo minus uir pestilens, abominabilis, & ex-
ecrabilis habendus sit, a bonis & pijs omnibus.
Proinde caue, nescis n. quid uesper serus uebat.

B iij

Sequitur

SEQVITVR FORMVLA IVRA-
menti, quod Notarij publici à Papa creati,
præstare coguntur, magna ex parte
cum superiore consentiens.

EGO. N. ac hac hora inantea fidelis ero
beato Petro & sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac do-
mino nostro, domino Iulio Papæ secundo, suisq;
successoribus Canonice intransibus. Et non ero
in Consilio, auxilio, consensu, uel facto, ut uitam
perdant, aut membrum, uel capiantur mala ca-
ptione. Consilium quod mihi per se, uel lite-
ras, aut nuncium manifestabunt, ad eorum da-
mnum scienter nemini pandam. Si uero ad
mei noticiam aliquid deuenire contigerit, quod
in periculum Romani Pontificis, aut Ecclesiæ
Romanæ uergeret, seu graue damnum, illud pro-
posse impediam. Et si hoc impedire non possum,
procurabo bona fide, id ad noticiam præfati do-
mini nostri Papæ deferri. PAPATVM Roma-
num & regalia sancti Petri, ac iura ipsius Eccle-
siæ. ✕ Specialiter, si qua eadem Ecclesia in ci-
uitate, uel terra, de qua oriundus sum, habeat, ad-
iutor eis ero, ad defendendum, retinendum & re-
cuperandum contra omnes homines. Tabellios
natus

natus officium fideliter exercebo, contractus, in
quibus exigitur consensus partium, fideliter fa-
ciam, nihil addendo uel minuendo, nisi de con-
sensu partium, quod substantiam immutet. Si
uero ad consiciendum aliquod instrumentum uni-
us solius partis sit requirenda uoluntas, hoc ipsum
faciam, aliquem contractum in quo ego sciam
uitium uel fraudem interuenire, non consiciam.
Contractus in Protocolum redigam, et post-
quam redegero, maliciose non differam, contra
uoluntatem illorum, quorum intererit super eo
publicum consicere instrumentum, saluo meo
iusto salario. Sic me Deus adiunct, & hæc
sancta Dei Euangelia.

✕ Hoc iuramentum, præter alias abo-
minationes, quas habet cum superiore commu-
nes, duas complectitur proprias ac nouas,
Vnam quod specialiter contra patriam iurare
cogitur, quod est magna impietas. Alteram
quod Papatu uel alijs iugis Papisticis amissis, de
recuperaione mentionem facit, q. est incredibilis
pertinacia, contra Christum, & uerbum eius.
Ille enim solus Papatum, per uerbum & ffiri-
tum suum destruet.

B iiij Sequitur

SEQVITVR VETVS FORMVLA
iuramenti Episcoporum, & ponitur in Decre-
talibus de iure iurando. C. Ego.

* EGO. N. Episcopus ab hac hora inantea
fidelis ero S. Petro, sanctæq; Apostolicæ Romanæ
Ecclesiæ, dominoq; meo. N. Papæ, eiusq; successo-
ribus Canonice intrantibus. Non ero neq; in con-
silio, neq; in facto, ut uitam perdat, aut membrum,
uel capiatur mala captione. Consilium quod mihi
aut per se, aut per literas, aut per nuncium mani-
festabit, ad eius damnum nulli pandam. Papatum
Romanæ Ecclesiæ, & regulas sanctorum patrum
adiutor ero ad defendendum & retinendum
(saluo ordine meo) contra omnes homines. Vo-
catus ad Synodum neniā, nisi præpeditus fuero
canonica præpeditio. Legatum Apostolicæ
sedis, quem certum esse cognouero, in eundo &
redcundo honorifice tractabo, & in suis neces-
sitatibus adiuuabo. Limina Apostolorum singulis
annis, aut per me, aut per certum nuncium uisi-
tabo, nisi eorum absoluar licentia. sic me Deus
adiuuat, & hæc sancta Dei Euangelia.

* Consentit & hoc iuramentū magna ex parte
cū primo, Et habet peculiarem clausulam, de limi-
nib. apostolorū quotannis uisitandis eius intelligen-
tiam

tiam quære post proximum iuramentum.

Cum cernerem Doctores, ad tam horribile
iuramentum adigi, cœpi dubitare, num Papa con-
tentus esset hoc tempore, supra scripto iuramento
Episcoporum, hanc dubitationem meam, deinde
auxil. glosa super uerbo, Singulis annis indicto.
C. Ego, ubi additur, uel rarius, iuxta chirographū
suum. Inspexi igitur Pontificiale, & librum cere-
moniarum, ubi certo deprehendi, eos iurare, iuxta
rescriptum Papæ, cuius tamen tenor, in neutro ex-
primebatur. Rogavi igitur amicos pios & do-
ctos, etiam apud exterarum nationes, ut mihi fide di-
gnum exemplar eius iuramenti communicarent.
Quod & factum est. Id autem bona fide, de uer-
bo ad uerbum, subiiciendum putauī.

SEQVITVR FORMVLA RECEN-
tior iuramenti Episcoporum.

In Dei nomine, Amen. Ego. N. electus. N.
Episcopus, ab hac hora inantea fidelis ero & obe-
diens, beato Petro, sanctæq; Apostolicæ Romanæ
Ecclesiæ, & domino nostro, domino Hadriano
Papæ sexto, suisq; successoribus canonice intran-
tibus. Non ero in Consilio, aut consensu, uel
facto, ut uitam perdant, aut membrum, seu capian-
tur, aut in eos uiolenter manus quomodolibet in-
gerantur.

B p

gerantur, uel iniuriæ aliqua inferantur, quouis
quæſito colore. Coſilium uero quod mihi credituri
ſunt, perſe, aut nuncios, ſeu literas, ad eorum da-
mnum me ſciente, nemini pandam. PAPATVM
Romanum, & regalia ſancti Petri, adiutor eis
ero ad retinendum, & defendendum contra oẽm
hominem. Legatum Apoſtolice ſedis in eundo &
redeundo honorifice tractabo, & in ſuis neceſſita-
tibus adiuuabo. Iura, honores, privilegia, & au-
toritatem Romanæ Eccleſiæ domini noſtri Papæ,
& ſucceſſorum prædictorum conſeruare, defen-
dere, augere & promouere curabo. Nec ero in
conſilio, in factis, ſeu in tractatu, in quibus contra
ipſum dominum noſtrum, uel eandem Romanam
Eccleſiam aliqua ſiniſtra, uel præiudicialia per-
ſonarum, iuris, honoris, ſtatus, & poteſtatis eorũ
machinentur, & ſi talia à quibuſdam tractari no-
uero, uel procurari, impediam hoc pro poſſe, &
quantocius potero, commode ſignificabo eidem do-
mino noſtro, uel alteri, per quem ad ipſius noti-
tiã poſſit peruenire. Regulas ſanctorum patrum,
decreta, ordinationes, ſententias, diſpoſitiones, re-
ſeruaciones, prouiſiones, & mandata apoſtolica,
totis uiribus obſeruabo, & faciam ab aliis obſer-
uari. Hæreticos, ſchiſmaticos, & rebelles domino
noſtro, uel ſucceſſoribus prædictis, pro poſſe per-
ſequar

ſequar & impugnabo. Vocatus ad Synodum,
ueniam, niſi præpeditus ſuero canonica præpedi-
tione. Apoſtolorũ limina, Romana curia exiſtente
citra, ſingulis annis, ultra uero montes ſingulis
trienniis uiſitabo, aut per me, aut per meum nun-
cium, niſi apoſtolica abſoluer licentia. Poſſeſſiones
uero ad menſam meam pertinentes, non uendam,
neq; donabo, neq; impignorabo, neq; de nouo in-
ſeudabo, uel aliquo modo abalienabo, etiam cum
conſenſu Capituli Eccleſiæ meæ, in conſulto Ro-
mano pontifice. Sic me Deus adiuuet, & hæc
ſancta Dei Euangelia.

Vides Chriſtiane lector, hoc iuramentum
Epiſcoporum, grauius etiam & atrocius eſſe, q̃
iuramentum illud doctorum. Quare nihil mirum,
ſi docti & prudentes canonici, epiſcopatum ul-
tro etiam oblatum repudient, aut ſi ſuſcipiant,
preſtito hoc iuramento, plane in beſtias deſe-
rent. Quantum enim abeſt à peccato in ſpiritus
ſanctum, ſi quis Papificarum abominationum nõ
ignarus, tale tamen iuramentum ſciens & pru-
dens præſtare non dubitat?

Habet autem admirabilem articulum de
uiſitandis liminibus Apoſtolorum. Quod primum
in hoc

in hoc ualet, ut si Episcopi nimium uiuaces diutius
obstent, quo minus pallia saepe redimantur, negata
licentia omittenda huius uisitationis, uel in itinere
morianantur, uel Romae ueneno tollantur, uel si non
uenerint, ut periuri deponantur.

Deinde, ut omittendi licentiam, quamdiu
Romanensibus commodum uidetur, quotannis pec-
cunia numerata obtineant, pro qua, ne semel in
uniuersum transigant, sed quotannis noua pecu-
nia multentur, etiam per nuncios uisitare permit-
tuntur, ex quibus deinde Romanenses nebulones
omnia quae lubet expiscantur, maxime optimas pre-
bendas, quas cum uacauerint, Papa suis stabularijs
donet.

Postremo, quod est omnium indignissimum,
hoc iuramento omnes Episcopi circumuenti, ca-
pti, et intricati, sub Antichristo, tyranno omnium
detestabilissimo in grauissimam, et prorsus inexa-
plicabilem seruitutem pertrahuntur. Nam nullus
Episcoporum hunc articulum implere potest, re-
tinentibus eum, uel grauibz negocijs, uel corpo-
ris infirmitatibus, uel itineris, et bellorum peri-
culis. Cogitur ergo relaxationem iuramenti à
Papa petere, quod dum facit, non modo uerbis,
uerum etiam re ipsa conficitur, Papam habere
potestatem

potestatem relaxandi omnia iuramenta, hoc au-
tem Romanus pontifex cupide amplectitur, quip-
pe qui hunc articulum in hoc excogitauit. Et si
deinde Episcopus aliquis, Romanae tyrannidi,
qua opprimitur, contra dicat, et ei modum ali-
quem statuere nitatur, excommunicatur, depo-
nitur, et subditis eius iuramentum obedientiae re-
laxatur.

Porro si Episcopus contendere uelit, subdi-
tes non posse per Papam rite solui ab obedientiae
iuramento, tum sibi ipse contradicit, sequi; ipsum
periurum constituit, quippe qui se ipsum quoque à
iuramenti uinculo per Papam liberari posse, cre-
didit et petijt, eaque liberatione fretus iuramen-
tum sciens et prudens neglexit, et si ignoratiam
praetexere uoluerit, sequitur, ut limina Aposto-
lorum quotannis uisitare adhuc teneatur, quod si
facit, ad certissimam mortem pergit.

Ergo ut compendio repetam, quisquis hanc
clausulam iurauit, cogitur pontificiae tyrannidi
et libidini per omnia, etiam iniustissima et in-
dignissima obedire, aut liberatis per Papam sub-
ditis à necessitate obediendi, ab Episcopatu cade-
re, aut incurrere periurij infamiam, se ipsum
inhabilem

inhabilem reddere, aut seruando iuramentum,
sefe tyranno crudelissimo ad indignum supplicium
sistere. O fraudes plusquam Satanicas. O
Episcopos effœmmatos, qui tam crudelem ty-
rannidem tot annis tam seruiliter pertulerunt,
sexcenties potius mori oportuit, quàm Ecclesiam
tam turpiter deserere, & Antichristo dilaceran-
dam & opprimendam permittere.

Consideret igitur Christianus lector, quid
boni ex Concilio Papistico sperandum sit, in quo
tales Doctores disputabunt, tales Notarij acta
publica conficiunt, tales Episcopi & Cardinales
sententias decisiuas dicent. Nam præter tales,
nemo alius admitti solet, ut clarissime scribitur in
libro Cereemoniarum Papisticarum his uerbis.

In Concilijs non legimus interuenisse statu-
endi causa, nisi Episcopos & Abbates, & hi tan-
tum decretis subscribebant. Episcopos autem
appellamus, etiam Episcoporum Principes, quo-
niam hæc est suprema in Ecclesia Dei potestas.
Inferioris autem gradus Ecclesiasticos uiros &
Principes sæculares, consulendi ac instruendi
gratia, non autem decernendi intererant, qui, ut
periti

periti aiunt, consultiuam uocem habent in Con-
cilijs, non definitiuam, seu deliberatiuam.

Aderunt igitur in Concilijs ad statuendum,
Romanus Pontifex tanquam rector & modera-
tor totius Ecclesie, pastor gregis dominici, &
omnium Episcoporum Episcopus, sacer Cardina-
lium senatus, Patriarchæ, Primates, Archiepi-
scopi, Episcopi, & Abbates, quibus non imme-
rito, & ordinum religiosorum generales Magi-
stri additi sunt, deniq; omnes Prelati, qui secun-
dum formam iuramenti, quod præstant cum ad
dignitates promouentur, ad Synodum uenire te-
nentur. Alij autem, ut diximus, differendi, in-
struendi, consulendiue causa poterunt interesse,
non tamen in sessionibus publicis induti sacris ue-
stibus sedebunt, neq; sententiam dicent.

F I N I S.

Exurge Domine iudica causam tuam,
Vindica sanguinem seruorum
tuorum qui effusus est,
Amen.

Impressum Vitebergæ per
Josephum Klug.

1 5 3 7.